

Lunds universitet
Institutionen för psykologi
HT 2002, PSY 142
Kandidatuppsats

Genusrelaterade attityder och stereotyper

- En studie i huruvida manipulation av mentala föreställningar kan påverka stereotyp tänkande i partnerskattning

Ulrika Ahlberg
Vasiliki Papagianni

Handledare:
Fredrik Björklund
Sven Birger Hansson
Bert Westerlundh

Abstract

The experiment in this study was conducted to see whether counter stereotypic mental imagery effects individuals stereotyping, concerning their partners. The Sex-Role Inventory, constructed by Sandra Bem, was used. All together, 120 students at Lund University and Campus Helsingborg participated. The students answered the Bem Sex-Role Inventory (BSRI) measuring themselves. 30 male participants were then asked to imagine a strong woman and 30 female participants were asked to imagine a soft man. 30 males and 30 females were asked to imagine a house. A control of the manipulation was made, describing the participant's ability of mental imagery. The BSRI was used ones again, this time concerning the participant's partners. The results indicated no significant difference between the experiment- and the control group. However, a correlation was found between the participant's femininity and their partner's masculinity.

Genusrelaterade attityder och stereotyper

Ämnet man och kvinna, i betydelsen maskulin och feminin, har alltid väckt intresse. Män och kvinnor försöker förstå sig själva som aldrig förr, och könsrollerna och deras inbördes relation diskuteras ofta. Ämnet känns intressant, eftersom vi kan applicera det direkt på oss själva och våra personliga förhållanden. Hur ser vi då på våra partners? Tidigare forskning har visat att vi gärna skattar våra manliga partners som mer stereotypiskt manliga och våra kvinnliga partners som mer stereotypiskt kvinnliga, än de skattar sig själva. Vissa menar, att vårt stereotypa tänkande kan påverkas av t ex trötthet eller manipulation. Kan man få människor att skatta sin partner annorlunda, genom en manipulation?

Syftet med studien var att undersöka om man kan påverka en persons stereotypa könsrollsbild av sin partner, genom att låta personen göra sig en mental föreställning om en motstereotyp.

Stereotyper

Stereotyper är starkt förenklade, vanligen känslomässigt laddade föreställningar om en företeelse, t ex om en folkgrupp som man gillar eller ogillar. Sett från socialt kognitions perspektiv, är stereotyper kognitiva strukturer, som innehåller kunskap, övertygelser och förväntningar om en social grupp. De kan knyta samman och ge mening och struktur till egenskaper som annars skulle sakna betydelse. Vår tendens att använda oss av stereotyper, anses bero på olika anledningar. Det kan vara ett resultat av kulturen vi föds in i. Omgivningen, främst föräldrar, vänner och media, påverkar barnets normer och värderingar. Djupa personliga behov kan utveckla stereotyper, exempelvis behov av att känna tillhörighet med den egna gruppen eller att vara överlägsen andra. Det kan också röra sig om kognitiva kategoriseringsprocesser (Kunda, 1999).

Stereotyp aktivering kan ske både automatiskt och kontrollerat. Den spontana, automatiska aktiveringen, kräver en viss kognitiv ansträngning, och kan utebli om de kognitiva resurserna tas i anspråk av annat. Men att *inte* använda stereotyper, är enligt Kunda (1999) också ansträngande. När vi är stressade, distraherade eller trötta, kan vi ha svårt att hålla våra omdömen fria från stereotyp tänkande. Därför kan vi under dessa omständigheter tendera att basera våra intryck av individer på stereotyper, som vi inte skulle ha använt, om våra kognitiva resurser varit större. Även ilska och glädje kan påverka. Spontan aktivering kan undertryckas, när man är motiverad att hålla tillbaka den.

Detta gäller bara om man är medveten om den oönskade stereotypen. Om den aktiveras utan att vi är medvetna om det, kan vi inte göra något åt det. Ironiskt nog kan det bli så att vi, när vi under en tid försökt undertrycka något, därefter i stället aktiverar det, eftersom vi så att säga "har det i huvudet".

Kunda (1999) nämner studier som gjorts av Fein och Spencer (1997), vilka visar att vi kan bli mer benägna att använda oss av negativa stereotyper, då vi känner oss misslyckade och gärna vill återställa vår tro på oss själva genom att förringa andra. Vad gäller personer som inte motsvarar vårt stereotypiska tänkande, utan är s k motstereotyper, avfärdar vi dem hellre som en subgrupp än ändrar våra stereotyper.

Könsstereotyper

En av de gruppidentifikationer som internaliseras snabbast och starkast är kön (Maccoby, 1998). Människan kategoriserar andra hellre på basis av kön än på basis av ras, ålder eller roller (A.P Fiske, Haslam & Fiske, 1991; Stangor, Lynch, Duan & Glass, 1992). Alla kulturer använder fysiska skillnader mellan könen som bas för att göra sociala åtskillnader, vilka yttras som föreställningar om könsidentitet (Harris 1991; Stockard & Johnson 1992), enligt en artikel av Glick och Fiske (1996).

I väst har under århundraden bara män ansetts ha de nödvändiga personlighetsdragen för att styra och samhällets normer har utgått från det manliga. Fortfarande råder på t.ex. arbetsmarknaden stora skillnader mellan könen. Mannen ses fortfarande som huvudförsörjare och kvinnolönerna halkar efter. Vad gäller jämställdhet mellan könen finns mycket kvar att göra, men könsroller och vad som är stereotypiskt manligt och kvinnligt diskuteras mycket idag.

Historisk överblick av kön och genus

Ashmore har beskrivit utvecklingen av psykologisk forskning inom könsrollsområdet. Kortfattat kan sägas att startskottet för den vetenskapliga forskningen kom då Ellis´ s (1894) "Man and Woman" publicerades, där han framhöll vikten av ett vetenskapligt synsätt på könsskillnader och granskade den ovetenskapliga litteratur som fanns. De första åren ägnade man sig åt undersökningar för att utröna om det fanns skillnader i intelligens och mental förmåga mellan män och kvinnor. Utvecklingen av IQ-tester gjorde att man i början av 1930-talet fick tillräckliga data för att dra slutsatsen att det inte finns några sådana generella skillnader. Terman och Miles (1936) arbete "Sex and Personality" sådde ett frö och begreppen maskulinitet och femininitet som motsatta och generella personlighetsdrag, började användas. Mellan 1955 och 1966, ägnade man mycket tid åt frågan om barns könsrollsutveckling till vuxna män och kvinnor. Därefter utvecklades detta och man tittade på kognitiv utveckling och social inlärning som teorier om könsrollsidentitet.

1974-1982 handlade det mycket om androgynitet som könsrollsideal och här var Bem framträdande. Vi återkommer till henne och hennes test senare i denna uppsats. 1982 nämndes kön som en social kategori och Gilligan (1982) menade att det finns betydande könsskillnader och att kvinnliga egenskaper ska ses som positiva och inte som sämre än männens (Pervin, 1990).

Idag har vi kommit en bit på väg, många av de typiskt kvinnliga egenskaperna framhävs som positiva och överlag tycker nog de flesta att det finns såväl manliga som kvinnliga egenskaper som är positiva respektive negativa. Könsrollerna börjar också förändras; kvinnor kan göra karriär utan att anses som manhaftiga, män är pappalediga i större utsträckning än tidigare osv. Många är idag mer medvetna om såväl manliga och kvinnliga egenskaper och det anses positivt att en man kan tala om känslor och att kvinnor tar för sig mer. Samtidigt är män liksom tidigare vana att tänka på sig själva enbart som män och kvinnor tänker på sig själva som kvinnor, trots att alla människor kan sägas vara mer eller mindre androgyna.

Män och kvinnor har generellt både manliga och kvinnliga egenskaper. Dessa egenskaper skiljer sig åt beträffande attityd- och karaktärsdrag för respektive kön och individ. Vanligtvis har män kommunikation med egenskaper som anses vara mer maskulina och kvinnor med egenskaper som anses vara mer feminina. Som individ måste man tillåta sig själv att kunna utveckla och utforska både sina feminina och maskulina sidor för en jämn balans (Gray, 1993).

Partnerval

Parbildning är något som fascinerar många. Hur är det, dras vi egentligen till motsatser, eller stämmer det att "lika barn leka bäst"? Det finns teorier som stödjer båda dessa synsätt, och frågan är, om det någon gång kommer att utkristalliseras, vilket som är "det rätta" och om det överhuvudtaget är lönt att spekulera! Kanske något av tjusningen också består i, att inte veta! Det finns enligt Cramer (1998) övervägande bevis på att par i allmänhet liknar varandra med hänseende på ålder, fysisk attraktionsgrad, intelligens och intressen, även om det inte finns så mycket forskning som visar att tillfredsställelse i relationen är relaterad till sådana likheter.

Seyfried och Hendrick (1973) menade att människor attraheras av medlemmar av motsatta könet som är kompletterande i attityder som karaktäriserar deras könsroller, t ex att en man dras till en kvinna som säger sig tycka om att laga mat till sin familj. De fann i en annan studie, att medan kvinnliga studenter föredrog en manlig främling med en maskulin hellre än en feminin attityd, så visade manliga studenter ingen förkärlek för en kvinnlig främling med en feminin i motsats till manlig attityd (Cramer, 1998).

John Antill (1983) trodde att den äktenskapliga lyckan skulle vara större hos gifta par som hade kompletterande könsroller. Han använde Spanier Dyadic Adjustment Scale (1976) och en förkortad version av Bem (1974) Sex-Role Inventory på 108 par i Sydney, som hade varit gifta i ca 11 år. Items som mätte maskulinitet inkluderade att vara "kraftfull" och "bestämd" och de som mätte femininitet att vara "tillgiven" och "förstående". Han fann inga bevis för att äkta par kompletterade varandra könsrollsmässigt, eller för äktenskaplig lycka att associeras med kompletterande könsroller. Paren tenderade att vara liknande i femininitet men inte i maskulinitet. Dessutom associerades både kvinnornas och männens äktenskapliga lycka med såväl den egna som partners femininitet (Cramer, 1998).

Winstead och Derlega (1993) hänvisar till Ickes' artikel, som fokuseras på effekten av initial attraktion och tillfredsställelse i heterosexuella relationer genom traditionell könsrollsidentitet, d v s maskulina drag på män och feminina på kvinnor. Enligt Ickes' genomgång av tidigare forskning, kan traditionellt maskulina män och feminina kvinnor ha svårigheter att upprätthålla relationer med varandra, trots att de initialt kan vara attraherade av varandra.

Winstead och Derlega (1993) refererade vidare till Huston och Geis fokus på effekterna av könsrollsidentitet och könsrollsattityder bland nygifta par. De noterade att det finns få bevis för att gifta par tenderar att bestå av traditionellt maskulina män och traditionellt feminina kvinnor. Däremot fann de en överensstämmelse mellan könsrollsattityder relaterat till val av äktenskapspartner. De gånger könsrollsidentitet verkligen korrelerar med relationsvariabler, är det vanligtvis femininitet och inte maskulinitet, speciellt hos män, som predicerar positivt relationsbeteende samt tillfredsställelse i relationen (Ickes, Huston & Geis och Markham et al.) enligt Winstead och Derlega (1993).

Bem's Sex Role Inventory

Sandra Bem skapade ett test som behandlar två oberoende dimensioner, maskulinitet och femininitet, vilket gör det möjligt att kategorisera en persons feminina, maskulina och androgyna drag. Data, som anses vara normativa, har valts genom diverse psykometriska analyser. De maskulina och feminina skalorna innehåller vardera 20 personliga karaktärsdrag. Karaktärsdragen var representativa och önskvärda för män och kvinnor och valdes inte utifrån karakteristiska bedömningar som gjorts vid tidigare tillfällen.

En person karakteriseras av BSRI som maskulin, feminin och androgyn, där androgyni är höga värden på den maskulina respektive feminina poängskalan. Den maskulina respektive feminina skalan skall spegla neutral maskulinitet och femininitet, men under tiden som BSRI utvecklades, användes den för att försäkra sig om att innehållet hade en generell tendens av socialt önskvärda drag.

Egenskaperna är logiskt oberoende och bedöms på en skala från 1 till 7. De androgyna poängen reflekterar relativa mängder av maskulinitet och femininitet, som personen antyder i sin självbeskrivning och som bäst karakteriserar personens naturliga könsroll. Strukturen som testet är uppbyggd på, hindrar inte svaren på något sätt utan är fri att oberoende variera (Bem, 1974).

Mentala föreställningar och stereotyper i tidigare forskning

I en studie av Blair, Ma och Lenton (2001) fick deltagarna i experimentgrupperna göra sig mentala föreställningar om motstereotyper. De visade sedan betydligt svagare implicita stereotyper jämfört med deltagare som engagerades i neutrala, stereotypiska eller ingen mental föreställning. Genom en mängd olika mätningar visades att implicita stereotyper är påverkbara och att kontrollerade processer som mental föreställning kan påverka stereotypprocessen. Detta var kontroversiellt, eftersom det utmanade traditionella modeller. Tidigare föreställningar har varit att stereotyper är kognitiva strukturer som inte är så förändringsbara (Bargh, 1999; Hamilton & Sherman, 1994; Smith, 1998). I andra studier har det dock framkommit att stereotyper är mer föränderliga och kontextuellt känsliga än man tidigare trott (Bodenhausen, Schwartz, Bless, & Wanke, 1995; Coats & Smith, 1999; Haslam, Turner, Oakes, McGarty, & Hayes, 1992; Smith & Zárate, 1990) enligt Blair et al.

Användning av motstereotyper

Stereotyper och motstereotyper är ofta varandras motsatser, och det är inte troligt att de existerar oberoende av varandra. Man har kunnat visa att ökad tillgänglighet av det ena ger en minskning av det andra, som ett resultat av kognitiv konsistens och effektivitet (Bodenhausen & Macrae, 1998; Dijksterhuis & van Knippenberg, 1996; Greenwald et al, in press) enligt Blair et al (2001).

Mental föreställning

Mental föreställning är det medvetna och avsiktliga sättet att tänka på en person, ett objekt eller en händelse så intensivt att man kan se det inom sig. Vi fokuserade, liksom Blair et al. (2001) på mental föreställning av flera skäl; tidigare forskning har visat att mental föreställning har mycket gemensamt med en verklig upplevelse, t.ex. konkreta detaljer, logiska begränsningar och känslomässigt engagemang (Dadds, Bovbjerg, Redd, & Cutmore, 1997). Enligt dessa forskare kan mental föreställning främja eller försvaga resultatet av klassisk betingning hos människor. Mental föreställning har mer kraftfull effekt på inläring, beslutsfattande och beteende jämfört med andra metoder av informationsbehandling (Bower, 1972; Gregory, Cialdini, & Carpenter, 1982; Paivio, 1971; Pham & Taylor, 1999; Taylor, Pham, Rivkin, & Armor, 1998).

Dessutom påverkar mental föreställning det kognitiva systemet på ett sätt som gör det till en teoretiskt möjlig strategi för att minska implicita processer (Carroll, 1978; Johnson & Sherman, 1990; Strack, Schwarz, & Gschneidinger, 1985). Mental föreställning kan fungera på många sätt som olika källor till priming och det kan vara en särskild effektiv metod tack vare dess likhet med en verklig upplevelse. På så sätt har mental föreställning möjligheten att påverka implicita processer som implicita stereotyper trots att föreställningen i sig är avsiktlig och kontrollerad (Bargh, 1996; Higgins, 1996; Higgins & King, 1981). Som en vanligt förekommande mänsklig aktivitet är det en inblandning med god extern validitet (Kosslyn, Seger, Pani, & Hillger, 1990; Taylor et al., 1998) enligt Blair et al.

I vår undersökning var vi intresserade av att se om man kan påverka människors stereotypa bild av partnern genom att låta dem skapa en mental föreställning av en motstereotyp. Vi ville även undersöka om egen maskulinitet respektive femininitet kan relateras till partnerns dito.

Metod

Försökspersoner

I studien deltog 120 personer, varav 60 kvinnor och 60 män. Dessa var samtliga studenter från olika institutioner vid Lunds Universitet, uppskattningsvis i åldrarna 20-45 år. Flertalet var mellan 20 och 25 år. Eftersom undersökningen rörde sig om skattning av partnern, var kravet på deltagarna att de skulle ha en stadig relation. För att inte studien skulle bli alltför omfattande, begränsade vi oss till heterosexuella förhållanden.

För att rekrytera deltagare till undersökningen, satte vi dels upp information på de olika institutionerna i Lund samt på Campus Helsingborg och dels gick vi in i olika klasser för att presentera oss själva och vårt arbete.

För att få slumpmässig fördelning till experiment- och kontrollgruppen, kom varannan person av respektive kön att tilldelas experimentgruppen och varannan person kontrollgruppen. Detta för att t ex klasskamrater inom ett visst område, som gjorde experimentet under en rast, inte skulle tillhöra samma grupp. Detta innebar också att vi båda försöksledare hade hand om personer från såväl experiment- som kontrollgrupp, och ingen av oss instruerade endast en variant.

Eftersom vi inte ville berätta för mycket i förväg om vad undersökningen gick ut på, för att inte påverka deltagarna, har vi endast sagt att vi velat undersöka "hur vi ser på människor och relationer".

Material

I undersökningen användes ett formulär. Testet som användes var Sandra Bem's (1974) Sex-Role Inventory. Detta består av 60 adjektiv, av vilka 20 - enligt Bem - är typiskt maskulina drag, 20 är typiskt feminina och 20 är neutrala. Se bilaga 1. Försökspersonen får, i en skala från 1-7, ringa in det alternativ som han/hon anser bäst överensstämmer med honom/henne. 1 indikerar "aldrig eller nästan aldrig sant" och 7 indikerar "alltid eller nästan alltid sant".

En person som t ex har många poäng på de enligt vår kultur stereotypa manliga egenskaperna, räknas således som "maskulin". En person som anser sig besitta både stereotypa manliga och kvinnliga egenskaper, betecknas enligt Bem som androgyn. Eftersom testet är från 1974, kan det sägas mäta traditionella könsstereotyper. Senare forskning har visat att det fortfarande är aktuellt (Cramer & Westergren, 1999). Varje försöksperson fick fylla i två Bem-test. I det första - hädanefter kallat "självbem" - skattade de sig själva, och i det andra - hädanefter kallat "partnerbem" - skattade de sin partner. De karaktäristiska egenskaperna var här omplacerade för att förhindra en inlärningseffekt.

Procedur

I vår undersökning ingick även en manipulation (se bilaga 2-3) samt en manipulationskontroll (se bilaga 4-5), vilket allt som allt innebar fyra moment. För alla 120 personerna, var självbemet detsamma. I manipulationen skilde sig dock formulären åt. Försökspersonerna fick under 3 ½ minut tänka på olika saker och blev ombudda att skapa sig en så klar mental föreställning som möjligt. De trettio männen i experimentgruppen fick tänka på "en stark kvinna", medan de trettio kvinnorna i experimentgruppen fick tänka på "en mjuk man". De sextio personer (trettio män och trettio kvinnor) som ingick i kontrollgruppen, blev ombudda att tänka på ett hus, i detta fall ett neutralt objekt.

Efter detta följde manipulationskontrollen, där deltagarna inom loppet av två minuter fick svara på hur väl de lyckats skapa sig en klar mental föreställning över objektet ifråga. Det fjärde och avslutande momentet, partnerbemet, var likadant för samtliga deltagare. Bem's formulär hade ingen tidsbegränsning, men deltagarna blev instruerade att svara så snabbt och spontant som möjligt.

I största möjliga mån, försökte vi få flera deltagare samtidigt. Max antal var 10 personer per gång, p.g.a. lokalstorlek. I vissa fall var det bara en försöksperson i rummet. Oavsett vilket, var vi noga med innan vi började, påtala att undersökningen var helt anonym. Vi försökte inte heller övertala någon, som visade minsta tvekan om att vara med.

Vi försöksledare startade och avslutade varje nytt moment; i övrigt stod instruktioner i formulären. Innan vi började undersökningen, gjorde vi en mall för instruktionerna vi försöksledare skulle ge, så att proceduren skulle vara densamma, oavsett vem av oss två som instruerade försökspersonerna.

Resultat

Vår hypotes var att de män som fick tänka på en stark kvinna och de kvinnor som fick tänka på en mjuk man skulle skatta sin partner som mindre stereotypiskt feminin respektive maskulin, än de personer som fick tänka på ett hus.

Självskattning

Inledningsvis granskades om experiment- och kontrollgrupperna var lika från början, samt gjordes jämförelser mellan könen för att se hur männen och kvinnorna skattade sig på maskulinitet och femininitet.

Gällande maskulinitet skiljer sig experiment- och kontrollgrupperna inte åt. Experimentgruppen för män ($n = 30$), $M = 95.43$, $SD = 20.42$, i kontrollgruppen ($n = 30$), $M = 96.73$, $SD = 13.24$, $t(58) = -0.29$.

Experimentgruppen för kvinnor ($n = 30$), $M = 90.27$, $SD = 13.00$, i kontrollgruppen ($n = 30$), $M = 86.03$, $SD = 13.21$, $t(58) = 1.25$.

Däremot finns en signifikant skillnad vad gäller egen maskulinitet för män, $M = 96.08$, $SD = 17.07$ och för kvinnor, $M = 88.95$, $SD = 13.17$, $t(118) = 2.85$, $p = 0.005$ (two-tailed). Män skattar sig alltså högre på maskulinitet än kvinnor.

Gällande femininitet skiljer sig experiment- och kontrollgrupperna inte åt. Experimentgruppen för män ($n = 30$), $M = 93.07$, $SD = 10.05$, i kontrollgruppen ($n = 30$), $M = 89.83$, $SD = 9.81$, $t(58) = 1.26$.

Experimentgruppen för kvinnor ($n = 30$), $M = 100.70$, $SD = 9.93$, i kontrollgruppen ($n = 30$), $M = 98.73$, $SD = 8.98$, $t(58) = 0.80$. Vad gäller egen femininitet är värdet för män, $M = 91.45$, $SD = 9.98$ och för kvinnor, $M = 99.72$, $SD = 9.44$. Kvinnorna skattar sig signifikant högre än männen på femininitet ($t(118) = 4.66$, $p < 0.0005$).

Manipulationskontroll

I manipulationskontrollen gav förmågan till mental föreställning olika poäng, ”alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen” (se bilaga 4-5), 1 poäng och ”inte alls någon påtaglig föreställning...”, 7 poäng. Detta innebar minimipoäng på 4 och maximipoäng på 28. Försökspersonernas poäng fördelade sig från 4 till 26, $M = 11.11$ och $SD = 3.86$.

Partnerskattning

Efter självskattningen granskades partnerskattningen, till att börja med skattningar av partners maskulinitet. För män: experimentgrupp ($n = 30$), $M = 87.03$, $SD = 16.24$, kontrollgrupp ($n = 30$), $M = 86.33$, $SD = 12.96$, $t(58) = 0.184$. För kvinnor: experimentgrupp ($n = 30$), $M = 98.36$, $SD = 14.14$, kontrollgrupp ($n = 30$), $M = 95.60$, $SD = 13.97$, $t(58) = 0.762$.

Män som har tänkt på en stark kvinna respektive kvinnor som har tänkt på en mjuk man, har i jämförelse med de som fått tänka på ett hus, inte påverkats i bedömningen av partners maskulinitet.

Därefter granskades skattningen av partners femininitet. För män: experimentgrupp ($n = 30$), $M = 98.23$, $SD = 12.41$, kontrollgrupp ($n = 30$), $M = 101.73$, $SD = 8.28$, $t(58) = -1.284$. För kvinnor: experimentgrupp ($n = 30$), $M = 98.56$, $SD = 12.16$, kontrollgrupp ($n = 30$), $M = 95.13$, $SD = 12.09$, $t(58) = 1.10$.

Män som har tänkt på en stark kvinna respektive kvinnor som har tänkt på en mjuk man, har i jämförelse med dem som fått tänka på ett hus, inte påverkats i bedömningen av partners femininitet. Manipulationen har inte visat någon signifikant påverkan på beroendevariablerna, vilket innebär att man behåller nollhypotesen.

Tabell 1

Korrelation mellan variabler på självbemM/F och partnerbemM/F för män ($n = 60$)

	SjälvbemF	PartnerbemM	PartnerbemF
SjälvbemM	0.213	-0.029	0.067
SjälvbemF		0,334**	-0.001
<u>PartnerbemM</u>			<u>-0.168</u>

Note. ** Korrelationen är signifikant på 0.01 nivån (two-tailed)

Tabell 2

Korrelation mellan variabler på självbemM/F och partnerbemM/F för kvinnor ($n = 60$)

	SjälvbemF	PartnerbemM	PartnerbemF
SjälvbemM	0.031	0.080	0.161
SjälvbemF		0.266*	0.135
<u>PartnerbemM</u>			<u>0.020</u>

Note. * Korrelationen är signifikant på 0.05 nivån (two-tailed)

Korrelationer (Pearson) gjordes. Självskattad femininitet är relaterad till skattning av partners maskulinitet, vilket innebär att ju högre man skattar sin egen femininitet desto högre skattar man partners maskulinitet. Detta gäller för både män och kvinnor. Sambandet är något starkare hos män. Korrelationen mellan den egna femininiteten och partners maskulinitet stiger till 0.395 ($p < 0.01$) om man gör beräkningen på könen tillsammans.

Det omvända förhållandet, dvs skattningen av egen maskulinitet jämfört med partners skattade egenskaper, visar ingen signifikant korrelation. Den egna skattningen av maskulinitet respektive femininitet visar ingen signifikant korrelation varken hos män eller kvinnor.

En signifikant regressionsmodell, $F(2,117) = 11.35$, $p < 0.0005$; ges om man gör en regression på egen femininitet och egen maskulinitet för att förutsäga partners maskulinitet. Det bör noteras att den signifikanta prediktorn är egen femininitet ($t = 4.69$, $p < 0.0005$). Standardiserat beta är 0.397.

Diskussion

Vår undersökning visar inget belägg för att motstereotypisk mental föreställning skulle påverka den stereotypiska bilden av partnern. Samband förelåg mellan egen femininitet och partners maskulinitet.

Innan vi gick ut med frågeformulären, hade vi en föreställning om hur resultatet skulle se ut. Forskningshypotesen var följande; när mannen får tänka på en stark kvinna skattar han sin partner som mindre feminin och när kvinnan får tänka på en mjuk man skattar hon sin partner som mindre maskulin i jämförelse med dem som fått tänka på ett hus. Det visade sig inte finnas någon styrkt effekt av manipulationen.

Innan manipulationen utfördes, gjordes en självskattning för både experiment- och kontrollgrupp i maskulinitet respektive femininitet. Som väntat visade det sig att män skattade sig högre på maskulinitet och kvinnor högre på femininitet. Experiment- och kontrollgrupperna skilde sig inte åt i maskulinitet och femininitet.

I tidigare forskning har det framgått att man stereotyperar partnern mer än man stereotyperar sig själv. I vår undersökning hade inte försökspersonerna någon relation med *varandra*, men vi valde ändå att jämföra självskattning med partnerskattning för att se om vi kunde se några liknande samband. Männerna i vår studie skattade sina partners på ungefär samma sätt som kvinnorna skattade sig själva, vilket inte överensstämde med den forskning som gjorts på "riktiga par". Dessutom, vilket går helt emot idén, skattade kvinnorna sina partners som mer feminina än vad männen skattade sig själva.

En korrelation fanns mellan egen femininitet och partners maskulinitet vilket gällde för både män och kvinnor, som innebär att ju högre man skattar sin egen femininitet desto högre skattar man sin partners maskulinitet.

I Blair et al. (2001) studie visade sig motstereotypisk mental föreställning reducera stereotypiskt tänkande. Sådana tendenser visade sig inte i vår undersökning. Enligt Kunda kan saker som stress eller trötthet aktivera stereotypiskt tänkande, vilket kan vara en förklaring till att vårt experiment inte gav förväntat resultat. Om försökspersonerna kände sig stressade, så kunde aktiveringen av stereotyper motverka manipulationen i sig, eftersom den gick ut på att se om motstereotypisk mental föreställning minskar stereotypiskt tänkande. Vissa av våra försökspersoner hade tider att passa och deltog i experimentet mellan två föreläsningar eller i väntan på bussen och kan ha känt sig stressade.

Det kan även finnas andra förklaringar till att resultatet inte blev som förväntat. Enligt Hinton (2000) finns det individer, som när de kommer i kontakt med motstereotyper, hellre använder sig av subtyper än ändrar sin stereotyp. Ex: en mans syn på en kvinna kommer inte att ändras då han möter en framgångsrik affärs kvinna, eftersom han redan har en stereotypisk syn på kvinnor som endast karriärkvinnor och hemmafruar.

Argument har gjorts av Kunda och Oleson (1995), att om en person kan rättfärdiga en subtyp så kommer inga ändringar att ske gällande de egna stereotyperna, trots att de är motbevisade. Ett extremt motstereotypiskt exempel kan leda till en boomerang effekt som förstärker stereotypen istället för att ändra den.

Undersökningen gjordes på studenter – en undersökning med ett stickprov som kunde representera befolkningen skulle kanske se annorlunda ut. Studenter är en ganska homogen grupp, som t ex läser mycket och i skolans värld lär sig se saker ur olika könsperspektiv.

Många av studenterna som deltog, läste beteendevetenskapliga ämnen och kan tänkas vara ganska medvetna om genusrelaterade frågeställningar. Tidigare undersökningar har visat att könsrollerna är mer traditionella i arbetarklassen. Eftersom BSRI rör sig om självskattning, kan social önskvärdhet påverka resultatet. Kanske man – medvetet eller omedvetet – gett sig själv lite högre poäng på egenskaper som man tyckt verkat positiva. Kanske även partnerskattningen kan påverkas av om försökspersonen är nyförälskad och inte har hunnit lära känna sin partner så väl än, utan lever i ett rus, där partners egenskaper tycks annorlunda än de verkligen är. Man kan också tänka sig att man skattar sin partner annorlunda, om man bråkat strax innan formuläret fylldes i.

BSRI, som trots allt har hunnit få 28 år på nacken, innehåller ord som inte är så vanliga nuförtiden. En del försökspersoner frågade t o m vad vissa ord betydde. Som med så mycket annat gör man sina egna tolkningar, och det är möjligt att försökspersonerna gett orden olika innebörd. Trots att nya tester visat att orden fortfarande gäller för manliga respektive kvinnliga stereotyper, kan man ifrågasätta om det verkligen är så. Är t ex den kvinnliga stereotypen mer lojal, blyg och barnslig än den manliga? BSRI:s reliabilitet såväl som validitet kan således diskuteras.

Manipulationskontrollen visade att det förelåg stor spridning mellan försökspersonernas förmåga att visualisera den mjuka mannen/den starka kvinnan eller huset. En förklaring kan naturligtvis vara att människors förmåga, att föreställa sig något helt enkelt skiljer sig åt. En annan förklaring kan vara att intresset och viljan att genomföra experimentet har varierat. Något i experimentsituationen kan ha påverkat. Något kan ha stört koncentrationen. Någon deltagare kan ha varit trött. Andra har kanske svårigheter att visualisera på beställning osv. Manipulationen i sig, att tänka på mjuk man/stark kvinna eller ett hus, var ganska svag och kanske inte tillräcklig för att påverka försökspersonerna.

Det har varit ganska svårt att få tag på 120 personer, som har ett heterosexuellt förhållande, när man haft begränsad tid på sig. Några försökspersoner har haft en tid att passa och har undrat om det gått snabbt att göra undersökningen. Vi har då sagt att det inte har tagit mer än max 20 minuter för övriga, men det kan tänkas att personer som känt sig stressade och varit med "för att vara hyggliga" kanske inte tagit undersökningen på så stort allvar. Dessa personer borde kanske inte varit med, då de kan ha haft svårt att tänka på angivet objekt i lugn och ro, eller har "hastat igenom" BSRI.

Det verkar fortfarande råda delade meningar om stereotyper kan påverkas eller inte. Eftersom Blair's undersökning visar reducering i stereotyp tänkande efter manipulationen, kan fortsatt forskning inom området vara intressant, för att se om resultaten kan stödjas.

Referenser

- Ashmore, R. D. (1990). Sex, Gender, and the individual. In L.A. Pervin (Ed), *Handbook of personality. Theory and research*. Rutgers University. The Guilford Press. New York/London
- Bem, S.L. (1974). The Measurement of Psychological Androgyny, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 42, No. 2, 155-162.
- Blair, I.V. & Banaji, M.R. (1996). Automatic and controlled processes in stereotype priming. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 1142-1163.
- Blair, I.V., Ma, J.E. & Lenton, A.P. (2001). Imagining stereotypes away. The moderation of Implicit stereotypes through mental imagery. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 828-841.
- Cramer, D. (1998). *Close relationships. The study of love and friendship*. Oxford University Press Inc. Printed and bound in Great Britain by MPG Books, Bodmin Cornwall.
- Cramer, P. & Westergren, H. (1999). Gender Identity: Affected by social change? *Journal of Personality Assessment*, 73, 19-30.
- Dadds, M.R., Bovbjerg, D.H., Redd, W.H. & Cutmore, T.R.H. (1997). Imagery in human classical conditioning. *Psychological Bulletin*, 122, 89-103.
- Dasgupta, N. & Greenwald, A.G. (2001). On the malleability of automatic attitudes: Combating automatic prejudice with images of admired and disliked individuals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 800-814.
- Devine, P.G. (1989). Stereotypes and prejudice: Their automatic and controlled components. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 5-18.
- Gilbert, D.T. & Hixon, J.G. (1991). The trouble of thinking: Activation and application of stereotypic beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 509-517.
- Glick, P. & Fiske, S.T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, no 3.
- Gray, J. (1998). *Män, kvinnor och relationer*. Brombergs Bokförlag och Synnöve Olsson.
- Greenwald, A.G. & Banaji, M.R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, 102, 4-27.
- Gregory, W.L., Cialdini, R.B. & Carpenter, K.M. (1982). Self-relevant scenarios as mediators of likelihood estimates and compliance: Does imagining make it so? *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 89-99.
- Hinton, P. R. (2000). *Stereotypes, Cognition and Culture*. Psychology Press is part of the Taylor & Francis Group, Printed and bound in Great Britain by Biddles Ltd.

Huggare, A-K. & Rosenbecker, E. (2000). *Implicita attityder och stereotyper*. Kandidatuppsats. Institutionen för psykologi. Lunds universitet.

Kunda, Z. (1999). *Social cognition. Making sense of people*. A Bradford Book. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England.

Macrae, C.N., Bodenhausen, G.V., Milne, A.B. & Jetten, J. (1994). Out of mind but back in sight: Stereotypes on the rebound. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 808-817.

Winstead, B. A. & Derlega, V. J. (1993). Gender and Close Relationships: An Introduction, *Journal of Social Issues*, Vol. 49, No. 3, (pp. 1-9).

Bilaga 1

Självbem

Markera för varje påstående på skalan mellan 1 – 7 var Du tycker att Du befinner Dig. (1) indikerar aldrig eller nästan aldrig sant, medan (7) indikerar alltid eller nästan alltid sant.

1. Gott självförtroende	1	2	3	4	5	6	7
2. Eftergiven	1	2	3	4	5	6	7
3. Hjälpsam	1	2	3	4	5	6	7
4. Försvavar sin övertygelse	1	2	3	4	5	6	7
5. Gladlynt	1	2	3	4	5	6	7
6. Lynnig	1	2	3	4	5	6	7
7. Självständig	1	2	3	4	5	6	7
8. Blyg	1	2	3	4	5	6	7
9. Samvetsgrann	1	2	3	4	5	6	7
10. Atletisk	1	2	3	4	5	6	7
11. Kärleksfull	1	2	3	4	5	6	7
12. Teatralisk	1	2	3	4	5	6	7
13. Bestämd	1	2	3	4	5	6	7
14. Lätt att smickra	1	2	3	4	5	6	7
15. Tillfreds	1	2	3	4	5	6	7
16. Stark personlighet	1	2	3	4	5	6	7
17. Lojal	1	2	3	4	5	6	7
18. Oberäknelig	1	2	3	4	5	6	7
19. Kraftfull	1	2	3	4	5	6	7
20. Kvinnlig	1	2	3	4	5	6	7
21. Pålitlig	1	2	3	4	5	6	7

22. Analytisk	1	2	3	4	5	6	7
23. Medkännande	1	2	3	4	5	6	7
24. Svartsjuk	1	2	3	4	5	6	7
25. Har ledaregenskaper	1	2	3	4	5	6	7
26. Känslig för andras behov	1	2	3	4	5	6	7
27. Sannfärdig	1	2	3	4	5	6	7
28. Villig att ta risker	1	2	3	4	5	6	7
29. Förstående	1	2	3	4	5	6	7
30. Hemlighetsfull	1	2	3	4	5	6	7
31. Har lätt att fatta beslut	1	2	3	4	5	6	7
32. Medlidsam	1	2	3	4	5	6	7
33. Uppriktig	1	2	3	4	5	6	7
34. Självtilräcklig	1	2	3	4	5	6	7
35. Ivrig att blidka sårade känslor	1	2	3	4	5	6	7
36. Högfärdig	1	2	3	4	5	6	7
37. Dominant	1	2	3	4	5	6	7
38. Talar mjukt	1	2	3	4	5	6	7
39. Trevlig	1	2	3	4	5	6	7
40. Manlig	1	2	3	4	5	6	7
41. Varm	1	2	3	4	5	6	7
42. Allvarlig	1	2	3	4	5	6	7
43. Tar ställning	1	2	3	4	5	6	7
44. Ömsint	1	2	3	4	5	6	7

45. Vänlig	1	2	3	4	5	6	7
46. Aggressiv	1	2	3	4	5	6	7
47. Lättrogen	1	2	3	4	5	6	7
48. Ineffektiv	1	2	3	4	5	6	7
49. Uppträder som ledare	1	2	3	4	5	6	7
50. Barnslig	1	2	3	4	5	6	7
51. Anpassningsbar	1	2	3	4	5	6	7
52. Individualist	1	2	3	4	5	6	7
53. Är ej grov i mun	1	2	3	4	5	6	7
54. Planlös	1	2	3	4	5	6	7
55. Tävlingsmänniska	1	2	3	4	5	6	7
56. Barnkär	1	2	3	4	5	6	7
57. Taktfull	1	2	3	4	5	6	7
58. Ambitiös	1	2	3	4	5	6	7
59. Mild	1	2	3	4	5	6	7
60. Konventionell	1	2	3	4	5	6	7

Vänta på vidare instruktioner!

Bilaga 2

Nu vill jag att du under några minuter tänker på ett hus. Försök att verkligen se huset framför dig och skapa en så klar mental föreställning som möjligt.

För att verkligen fokusera på ett hus; föreställ dig att du står framför huset.

Hur ser det ut? Vilket material är det byggt av?

Försök sedan tänka dig att du går in i huset. Vad ser du? Hur är det inrett?
Vilka detaljer lägger du märke till?

Försök hålla kvar bilden av huset.

Bilaga 3

Nu vill jag att du under några minuter tänker på en stark kvinna. Försök att verkligen se henne framför dig och skapa en så klar mental föreställning som möjligt.

För att verkligen fokusera på en stark kvinna; föreställ dig hur hon kan vara.

Hur ser hon ut? Hur klär hon sig?

Vad har hon för yrke? Vad sysselsätter hon sig med? Vilka är hennes favoritsysselsättningar och hobbies?

Vilka är hennes styrkor? Hur löser hon problem? Vilka egenskaper kan hon ha?

Hur bor hon? Vilka människor umgås hon med? Hur relaterar hon till andra människor?

Försök hålla kvar bilden av den starka kvinnan.

I frågeformuläret har vi även ett moment, där vi riktar oss till kvinnor som får tänka på en mjuk man med liknande frågeställningar.

Bilaga 4

Här följer fyra frågor. Kryssa i det alternativ som bäst passar in på din mentala föreställning. Svara på alla frågorna.

1)

Du har nu fått tänka på ett hus. I jämförelse med om du verkligen stått framför ett hus, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du "vet" bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

2)

Du fick tänka på hur huset såg ut och av vilket materiel det var byggt. I jämförelse med om du verkligen stått framför ett hus och kunnat se detta, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du "vet" bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

3)

Du fick även tänka på att du befann dig inne i huset. I jämförelse med om du verkligen befunnit dig inuti ett hus, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du ”vet” bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

4)

Du har också fått tänka på husets inredning och detaljer. I jämförelse med om du verkligen befunnit dig inuti ett hus, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du ”vet” bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

Vänta på vidare instruktioner!

Bilaga 5

Här följer fyra frågor. Kryssa i det alternativ som bäst passar in på din mentala föreställning. Svara på alla frågorna.

1)

Du har nu fått tänka på en stark kvinna. T ex på vilka egenskaper och styrkor en stark kvinna kan ha. I jämförelse med om du verkligen sett en stark kvinna framför dig, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du ”vet” bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

2)

Du fick även tänka på hur kvinnan ser ut och hur hon klär sig. I jämförelse med om du verkligen sett en stark kvinna framför dig, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du ”vet” bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

3)

Du har också fått tänka på vilka aktiviteter en stark kvinna kan ägna sig åt, t ex yrke och hobbies. I jämförelse med om du verkligen tittat på en stark kvinnas sysselsättningar, hur tydlig var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du "vet" bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

4)

Du fick även tänka på vilka människor en stark kvinna kan tänkas umgås med, samt hur hon relaterar till andra människor. I jämförelse med om du verkligen upplevt detta, hur var din mentala föreställning?

- Alldeles klar och lika tydlig som själva upplevelsen
- Mycket klar och jämförbar i tydlighet med själva upplevelsen
- Jämförelsevis klar och tydlig
- Inte klar och tydlig, men igenkännlig
- Vag och oklar
- Så vag och oklar att den knappast kan urskiljas
- Inte alls någon påtaglig föreställning, du "vet" bara att du tänker på vad uppgiften handlade om

Vänta på vidare instruktioner!

Även i detta moment har vi riktat oss till kvinnor som fått tänka på en mjuk man med liknande frågeställningar.

Bilaga 6

Partnerbem

Markera för varje påstående på skalan mellan 1 – 7 var Du tycker att Din partner befinner sig. (1) indikerar aldrig eller nästan aldrig sant, medan (7) indikerar alltid eller nästan alltid sant.

1. Konventionell	1	2	3	4	5	6	7
2. Ambitiös	1	2	3	4	5	6	7
3. Barnkär	1	2	3	4	5	6	7
4. Planlös	1	2	3	4	5	6	7
5. Individualist	1	2	3	4	5	6	7
6. Barnslig	1	2	3	4	5	6	7
7. Ineffektiv	1	2	3	4	5	6	7
8. Aggressiv	1	2	3	4	5	6	7
9. Ömsint	1	2	3	4	5	6	7
10. Allvarlig	1	2	3	4	5	6	7
11. Manlig	1	2	3	4	5	6	7
12. Talar mjukt	1	2	3	4	5	6	7
13. Högfärdig	1	2	3	4	5	6	7
14. Självtricklig	1	2	3	4	5	6	7
15. Medlidsam	1	2	3	4	5	6	7
16. Hemlighetsfull	1	2	3	4	5	6	7
17. Villig att ta risker	1	2	3	4	5	6	7
18. Känslig för andras behov	1	2	3	4	5	6	7
19. Svartsjuk	1	2	3	4	5	6	7
20. Analytisk	1	2	3	4	5	6	7
21. Kvinnlig	1	2	3	4	5	6	7

22. Oberäknelig	1	2	3	4	5	6	7
23. Stark personlighet	1	2	3	4	5	6	7
24. Lätt att smickra	1	2	3	4	5	6	7
25. Teatralisk	1	2	3	4	5	6	7
26. Atletisk	1	2	3	4	5	6	7
27. Blyg	1	2	3	4	5	6	7
28. Lynnig	1	2	3	4	5	6	7
29. Försvrar sin övertygelse	1	2	3	4	5	6	7
30. Eftergiven	1	2	3	4	5	6	7
31. Mild	1	2	3	4	5	6	7
32. Taktfull	1	2	3	4	5	6	7
33. Tävlingsmänniska	1	2	3	4	5	6	7
34. Är ej grov i mun	1	2	3	4	5	6	7
35. Anpassningsbar	1	2	3	4	5	6	7
36. Uppträder som ledare	1	2	3	4	5	6	7
37. Lättrogen	1	2	3	4	5	6	7
38. Vänlig	1	2	3	4	5	6	7
39. Tar ställning	1	2	3	4	5	6	7
40. Varm	1	2	3	4	5	6	7
41. Trevlig	1	2	3	4	5	6	7
42. Dominant	1	2	3	4	5	6	7
43. Ivrig att blidka sårade känslor	1	2	3	4	5	6	7
44. Uppriktig	1	2	3	4	5	6	7

45. Har lätt att fatta beslut	1	2	3	4	5	6	7
46. Förstående	1	2	3	4	5	6	7
47. Sannfärdig	1	2	3	4	5	6	7
48. Har ledaregenskaper	1	2	3	4	5	6	7
49. Medkännande	1	2	3	4	5	6	7
50. Pålitlig	1	2	3	4	5	6	7
51. Kraftfull	1	2	3	4	5	6	7
52. Lojal	1	2	3	4	5	6	7
53. Tillfreds	1	2	3	4	5	6	7
54. Bestämd	1	2	3	4	5	6	7
55. Kärleksfull	1	2	3	4	5	6	7
56. Samvetsgrann	1	2	3	4	5	6	7
57. Självständig	1	2	3	4	5	6	7
58. Gladlynt	1	2	3	4	5	6	7
59. Hjälpsam	1	2	3	4	5	6	7
60. Gott självförtroende	1	2	3	4	5	6	7

Sitt kvar tills försöksledaren säger till!

Tack för din medverkan!